Rabbinic Thought and Theology Introduction / Angels

I. Relationship Between Angels and God

A. Angels != God

1. Tosefta Hullin 2:18

Someone who slaughters an animal in the name of the sun, in the name of the moon, in the name of the stars, in the name of the constellations, in the name of Michael the Chief of the great divine army, in the name of a small worm the meat is the like the offerings of the dead (i.e. not kosher).

1. תוספתא חולין פרק ב:יח השוחט לשום חמה לשום לבנה לשם ככבים לשם מזלות לשם מיכאל שר צבא הגדול ולשום שלשול קטן הרי זה בשר זבחי : מתים

B. Agents or Representatives of God

2. Mechilta DR Yishmael Beshalach 3

When [the Jews] descended into the Red Sea the divine presence was with them as it says "And the angel of God who had been travelling in front of the Israelite camp" (Ex. 14:9)

R. Natan asked of R. Shimon B. Yochai regarding the verse "The angel of God found her [Hagar]" (Gen. 16:7). When referring to angels we find in all other cases "the angel of God as YHVH", but here it is said "And the angel of God (Elokim)". R. Shimon B. Yochai answered, you only find Elokim where there is judgment. Thus the Torah teaches that the Jews were being judged in that moment whether they were worthy of being saved or if they should be destroyed with Egypt.

2. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מס׳ דשירה בשלח פרשה ג

ירדו לים שכינה עמהם שני ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל (שמות פרק יד:ט)

3. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח 3. Mechilta DR Yishmael Beshalach 4

- מס' דויהי בשלח פרשה *ד* שאל רי נתו את ר' שמעון בו יוחאי וימצאה מלאד הי (בראשית טז ז) אתה מוצא מלאך הי בכל מקום ויאמר לה מלאך הי וירא מלאך הי וכאן הוא אומר ויסע מלאך האלהים, אמר לו אין אלהים בכל מקום אלא דיין מגיד הכתוב שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם להאבד עם

4a. Exodus 12:41

And at the end of 430 years, and it was in the middle of this day, all of the God's forces left Egypt.

4. שמות פרק יב:מא

מצרים.

ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות יקוק מארץ :מצרים

4b. Mechilta DR Yishmael Bo 14

And in the middle of this day...this refers to the ministering angels, and so you find any time that Israel was enslaved, it was as if the divine presence was enslaved with them.

מכילתא דרבי ישמעאל בא *-*מס׳ דפסחא בא פרשה יד

ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ייי אלו מלאכי השרת וכן אתה מוצא כל זמן שישראל משועבדיו כביכול שכינה משועבדת עמהם

5. Exodus Rabba 32:9

God said to Moshe even now the one who guarded the father will guard the children for it says "here I am" – every place an angel is seen, the divine presence is seen.

6. Mechilta DR Yishmael Bo 7

"And I smote all the first-born" – I could infer this could mean God smote the first born through an angel or a messenger. Thus it teaches "and God smote the first born", not by an angel or a messenger.

 שמות רבה (וילנא) לב:ט אמר הקב"ה למשה אף עכשיו מי ששמר את האבות ישמור את הבנים שנאמר הנה אנכי, בכל מקום שהמלאך נראה, השכינה נראית

מכילתא דרבי ישמעאל בא -מס' דפסחא בא פרשה ז

והכתי כל בכור - שומע אני על ידי מלאך או על ידי שליח. תלמוד לומר ויי׳ הכה כל בכור בארץ מצרים <u>לא על ידי מלאך</u> ולא על ידי שליח:

B. Arguing with God

7. B. Shabbat 88b

R. Joshua b. Levi also said: When Moses ascended on high, the ministering angels spake before the Holy One, blessed be He, 'Sovereign of the Universe! What business has one born of woman amongst us?' 'He has come to receive the Torah,' answered He to them. Said they to Him, 'That secret treasure, which has been hidden by Thee for nine hundred and seventy-four generations before the world was created. Thou desirest to give to flesh and blood! What is man, that thou art mindful of him, And the son of man, that thou visitest him? O Lord our God, How excellent is thy name in all the earth! Who hast set thy glory [the Torah] upon the Heavens!' 'Return them an answer,' bade the Holy One, blessed be He, to Moses. 'Sovereign of the Universe' replied he, 'I fear lest they consume me with the [fiery] breath of their mouths.' 'Hold on to the Throne of Glory,' said He to him, 'and return them an answer,' as it is said, He maketh him to hold on to the face of his throne, And spreadeth [Parshez] his cloud over him.

8. B. Shabbat 55b

The ministering angels asked the Holy One, blessed be He: 'Sovereign of the Universe! Why didst Thou impose the penalty of death upon Adam?' Said He to them, I gave him an easy command, yet he violated it.' 'But Moses and Aaron fulfilled the whole Torah,' they pursued — 'yet they died'. 'There is one event to the righteous and to the wicked; to the good, etc.

7. תלמוד בבלי שבת פח:ב

ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו פניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? +תהלים ח+ מה נוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו י אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים! - מר : לו הקדוש ברוך הוא למשה החזיר להן תשובה! - אמר לפניו: רבונו של עולם, מתיירא אני שמא שרפוני בהבל שבפיהם. - אמר לו: אחוז בכסא כבודי, וחזור להן תשובה, שנאמר +איוב כו+ מאחז פני כסא פרשז עליו עננו.

8. תלמוד בבלי שבת דף נה ב

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון! אמר להם: מצוה קלה צויתיו ועבר עליה. אמרו לו: והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו! אמר להם: (קהלת ט:ב) מקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב וגו!'

9a. Genesis 21:17

God heard the boy crying, and the angel of God called to Hagar from heaven and said to her, "What is the matter, Hagar? Do not be afraid; God has heard the boy crying as he is there.

9b. Genesis Rabba 53

"As he is there" – R. Simon said the ministering angels jumped to indict [Yishmael]. They said to the Lord of the Word, "A person who in the future will kill your children with thirst, you will raise for him the well?" God replied, "what is he now?" The angels responded, "Righteous." God replied, "I do not judge a person except for how he stands before me in the moment.'

9. בראשית פרק כא:יז

וישמע אלהים את קול הנער ויקרא מלאך אלהים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם:

בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשה נג

(יז יח) באשר הוא שם אמר ר׳ סימון קפצו מלאכי שרת לקטרגו אמרו לפניו רבון כל העולמים אדם שעתיד להמית בניך בצמא אתה מעלה לו הבאר, אמר להם עכשיו מהו, אמרו לו צדיק, אמר להם איני דן את האדם אלא בשעתו קומי שאי את הנער וגו'

II. Who the Angels are and What do they Do?

A. Three or Four?

10. B. Yoma 37a

And furthermore, it was taught: Of three walking along, the teacher should walk in the middle, the greater of his disciples to his right, the smaller one at his left, and thus do we find that of the three angels who came to visit Abraham, Michael went in the middle, Gabriel at his right, Raphael at his left

11. Numbers Rabba 2

Just as God created the 4 winds and 4 complimentary flags, so too he created around his throne 4 angels: Michael, Gavriel, Uriel, and Refael.

10. תלמוד בבלי יומא ל:א

ועוד תניא: שלשה שהיו מהלכין בדרך, הרב באמצע, גדול בימינו, וקטן משמאלו. וכן מצינו בשלשה מלאכי השרת שבאו אצל אברהם: מיכאל באמצע, גבריאל בימינו, ורפאל בשמאלו.

11. במדבר רבה פרשה ב ד"ה י והחונים קדמה

כשם שברא הקבייה די רוחות וכנגדן די דגלים אף כך סיבב לכסאו די מלאכים מיכאל וגבריאל ואוריאל ורפאל

B. Specific Roles

12. B. Berachot 7a

It was taught: R. Ishmael b. Elisha says: I once entered into the innermost part [of the Sanctuary] to offer incense and saw Akathriel Jah, the Lord of Hosts, seated upon a high and exalted throne. He said to me: Ishmael, My son, bless Me! I replied: May it be Thy will that Thy mercy may suppress Thy anger and Thy mercy may prevail over Thy other attributes, so that Thou mayest deal with Thy children according to the attribute of mercy and mayest, on their behalf, stop short of the limit of strict justice! And He nodded to me with His head. Here we learn [incidentally] that the blessing of an ordinary man must not be considered lightly in your eyes.

12. תלמוד בבלי ברכות ז:א

תניא, אמר רבי ישמעאל בן
אלישע: פעם אחת נכנסתי
להקטיר קטורת לפני ולפנים,
וראיתי <u>אכתריאל יה הי צבאות</u>
שהוא יושב על כסא רם ונשא
ואמר לי: ישמעאל בני, ברכני! אמרתי לו: יהי רצון מלפניך
שיכבשו רחמיך את כעסך ויגולו
שיכבשו רחמיך את מדותיך ותתנהג עם
בניך במדת הרחמים ותכנס להם
בניך במדת הרחמים ותכנס להם
לפנים משורת הדין, ונענע לי
בראשו. וקמשמע לן שלא תהא
ברכת הדיוט קלה בעיניך.
Oxford girsa adds your God

13. B. Hullin 60a

R. Hanina b. Papa expounded: May the glory of the Lord endure for ever; let the Lord rejoice in His works! <u>This verse</u> was said by the Angel of the Universe.

14. B. Pesachim 118a

Others maintain [that] it was Gabriel who said, 'And the truth of the Lord endureth for ever.' [For] when the wicked Nimrod cast our father Abraham into the fiery furnace, Gabriel said to the Holy One, blessed be He: 'Sovereign of the Universe! Let me go down, cool [it], and deliver that righteous man from the fiery furnace.' Said the Holy One, blessed be He, to him: 'I am unique in My world, and he is unique in his world: it is fitting for Him who is unique to deliver him who is unique. But because the Holy One, blessed be He, does not withhold the [merited] reward of any creature, he said to him, 'Thou shalt be privileged to deliver three of his descendants.'

R. Simeon the Shilonite lectured: When the wicked Nebuchadnezzar cast Hananiah, Mishael, and Azariah into the fiery furnace, Yurkami, Prince of hail, rose before the Holy One, blessed be He, and said to Him: 'Sovereign of the Universe! Let me go down and cool the furnace and save these righteous men from the fiery furnace.' Said Gabriel to him, 'The might of the Holy One, blessed be He, is not thus [manifested], for thou art the Prince of hail, and all know that water extinguishes fire. But I, the Prince of fire, will go down and cool it within and heat it without, and will thus perform a double miracle. Said the Holy One, blessed be He, to him, 'Go down.' It was then that Gabriel commenced [with praise] and said, 'And the truth of the Lord endureth for ever.'

R. Nathan said: it was the fish in the sea who said, 'and the truth of the Lord endureth for ever,' this being in accordance with R. Huna. For R. Huna said: The Israelites of that generation [sc. of the Egyptian exodus] were men of little faith, and as Rabbah b. Mari expounded: What is taught by the verse, But they were rebellious at the sea, even at the Red Sea? This teaches that in that moment the Israelites were rebellious and said: Just as we ascend at one side [of the sea] so do the Egyptians ascend from another. Whereupon the Holy One, blessed be He, ordered the Prince of the Sea, 'Spew them forth on to the dry land.' Said he to Him, 'Sovereign of the Universe! Does a master make a gift to his servant and then take it back from him!' 'I will give you one and a half times their number,' He replied.

13. תלמוד בבלי חולין דף :א
דרש רבי חנינא בר פפא :
+תהלים ק"ד+ יהי כבוד הי
לעולם ישמח ה' במעשיו, פסוק
זה, שר העולם אמרו:

14. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיח עמוד א

ויש אומרים ואמת הי לעולם -גבריאל אמרו. בשעה שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש אמר גבריאל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, ארד ואצנן, ואציל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, נאה ליחיד להציל את היחיד. ולפי שהקדוש ברוך הוא אינו מקפח שכר כל בריה, אמר: תזכה ותציל שלשה מבני בניו. דרש רבי שמעון השלוני: בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש, <u>עמד</u> <u>יורקמו שר הברד</u> לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לפניו: רבונו של עולם, ארד ואצנן את הכבשן, ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש. <u>אמר לו גבריאל</u>: אין גבורתו של הקדוש ברוך הוא בכך, שאתה שר ברד, והכל יודעין שהמים מכבין את האש, אלא אני שר של אש, ארד ואקרר מבפנים ואקדיח מבחוץ, ואעשה נס בתוך נס. אמר לו הקדוש ברוך הוא: רד. באותה שעה פתח גבריאל ואמר: ואמת הי לעולם.

רבי נתן אומר: ואמת ה' לעולם -דגים שבים אמרוהו. כדרב הונא. דאמר רב הונא: ישראל שבאותו הדור מקטני אמנה היו, וכדדרש רבה בר מרי: מאי דכתיב +תהלים קו+ וימרו על ים בים סוף - מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו: כשם שאנו עולין מצד אחד - כך מצריים עולים מצד אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא לשר של ים: פלוט אותן ליבשה אמר לפניו: רבונו של עולם, כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה, וחוזר ונוטל ממנו! -

'Sovereign of the Universe, he pleaded, 'can a servant claim [a debt] from his Master!' 'Let the brook of Kishon be surety for Me,' He answered. Straightway he spewed them forth on to the dry land, and Israel came and saw them, as it is said, and Israel saw the Egyptians dead on the sea-shore.

שבהן. אמר לו: רבונו של עולם, יש עבד שתובע את רבו! אמר לו: נחל קישון יהא לי ערב. מיד פלט אותן ליבשה, ובאו ישראל וראו אותן, שנאמר +שמות יד+ וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים

15. B. Haggigah 4b

R. Joseph, when he came to the [following] verse, wept: But there is that is swept away without judgment. [He said]: Is there anyone who passes away before one's [allotted] time? – Yes, as in the story [heard] by R. Bibi b. Abaye, who was frequently visited by the Angel of death. [Once] the latter said to his messenger: Go, bring me Miriam, the women's hairdresser! He went and brought him Miriam, the children's nurse. Said he to him: I told thee Miriam, the women's hairdresser. He answered: If so, I will take her back. Said he to him: Since thou hast brought her, let her be added

15. תלמוד בבלי חגיגה ד:ב

מי איכא דאזיל בלא זמניה! -אין, כי הא דרב ביבי בר אביי הוה שכיח גביה מלאד המות. אמר

ליה לשלוחיה: זיל אייתי לי מרים מגדלא שיער נשייא. אזל אייתי ליה מרים מגדלא דרדקי. אמר ליה:אנא מרים מגדלא שיער נשייא אמרי לד! - אמר ליה: אי הכי אהדרה! - אמר ליה: הואיל ואייתיתה - ליהוי למניינא.

C. Ministering Angels vs. Angels of Destruction

16. B. Ketuvot 104a

For R. Hiyya stated in the name of R. Jose b. Saul: When a righteous man departs from this world the ministering angels say to the Holy One, blessed be He, 'Sovereign of the Universe, the righteous man So-and-so is coming', and he answers them, 'Let the righteous men come [from their resting places], go forth to meet him, and say to him that he shall enter into peace [and then] they shall rest on their beds'.

R. Eleazar stated: When a righteous man departs from the world he is welcomed by three companies of ministering angels. One exclaims, 'Come into peace'; the other exclaims, He who walks in his uprightness, while the third exclaims, 'He shall enter into peace; they shall rest on their beds'. When a wicked man perishes from the world he is met by three groups of angels of destruction. One announces, 'There is no peace, says the Lord, unto the wicked'; the other tells him, 'He shall lie down in sorrow', while the third tells him, 'Go down and be thou laid with the uncircumcised'.

16. תלמוד בבלי כתובות קד :א

דאמר רבי חייא בר גמדא אמר רי יוסי בן שאול: בשעה שהצדיק נפטר מן העולם, <u>אומרים מל</u>אכי השרת לפני הקבייה: רבשייע, צדיק פלוני בא! אומר להם: יבואו צדיקים ויצאו לקראתו, ואומרים לו: יבא בשלום, ינוחו על משכבותם. אמר רי אלעזר: בשעה שהצדיק נפטר מן העולם, שלש כיתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו, אחת אומרת לו: בא בשלום, ואחת אומרת: הולך נכחו, ואחת אומרת לו: יבא שלום ינוחו על משכבותם. בשעה שהרשע נאבד מן העולם, שלש כיתות של מלאכי חבלה יוצאות לקראתו, אחת אומרת: +ישעיהו מ״ח+ אין שלום אמר הי לרשעים. ואחת אומרת לו: +ישעיהו ני+ למעצבה ישכב, ואחת אומרת לו: +יחזקאל לב+ רדה והשכבה את ערלים

17. B. Shabbat 88a

R. Simla lectured: When the Israelites gave precedence to 'we will do' over 'we will hearken,' six hundred thousand ministering angels came and set two crowns upon each man of Israel, one as a reward for 'we will do,' and the other as a reward for 'we will hearken'. But as soon as Israel sinned,

17. תלמוד בבלי שבת פח:א

דרש רבי סימאי: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וכיון one million two hundred thousand destroying angels descended and removed them

18. B. Shabbat 119b

Hisda said in Mar 'Ukba's name: He who prays on the eve of the Sabbath and recites and [the heaven and the earth] were finished, the two ministering angels who accompany man place their hands on his head and say to him, and your iniquity is taken away, and your sin purged.

It was taught, R. Jose son of R. Judah said: Two ministering angels accompany man on the eve of the Sabbath from the synagogue to his home, one a good [angel] and one an evil [one]. And when he arrives home and finds the lamp burning, the table laid and the couch [bed] covered with a spread, the good angel exclaims, 'May it be even thus on another Sabbath [too],' and the evil angel unwillingly responds 'amen'. But if not, the evil angel exclaims, 'May it be even thus on another Sabbath [tool,' and the good angel unwillingly responds, 'amen'.

שחטאו ישראל, <u>ירדו מאה</u> <u>ועשרים ריבוא מלאכי חבלה,</u> ופירקום.

18. תלמוד בבלי שבת קיט :ב אמר רב חסדא אמר מר עוקבא : כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו שני <u>מלאכי השרת</u> המלוין לו אדם מניחין ידיהן על ראשו

ואומרים לו +ישעיהו ו+ וסר ונך וחטאתך תכפר.

תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר:
שני מלאכי השרת מלוין לו
לאדם בערב שבת מבית הכנסת
לביתו, אחד טוב ואחד רע.
וכשבא לביתו ומצא נר דלוק
שלחן ערוך ומטתו מוצעת,
מלאך טוב אומר: יהי רצון
שתהא לשבת אחרת כך. ומלאך
רע עונה אמן בעל כרחו. ואם
שתהא לשבת אחרת כך, מלאך
לאו, מלאך רע אומר: יהי רצון
שתהא לשבת אחרת כך, מלאך

III. Angels and Men

A. Conversations With Angels

19. B. Berachot 51a

R. Ishmael b. Elisha said: Three things were told me by Suriel the Officer of the [Divine] Presence. 1. Do not take your shirt from the hand of your attendant when dressing in the morning, 2. and do not let water be poured over your hands by one who has not already washed his own hands, 3. and do not return a cup of asparagus brew to anyone save the one who has handed it to you, because a company of demons (according to others, a band of destroying angels) lie in wait for a man and say, When will the man do one of these things so that we can catch him.

R. Joshua b. Levi says: Three things were told me by the Angel of Death. 1. Do not take your shirt from your attendant when dressing in the morning, 2. and do not let water be poured on your hands by one who has not washed his own hands, 3. and do not stand in front of women when they are returning from the presence of a dead person, because I go leaping in front of them with my sword in my hand, and I have permission to harm. If one should happen to meet them what is his remedy? — Let him turn aside four cubits; if there is a river, let him cross it, and if there is

19. תלמוד בבלי ברכות נא :א

אמר רבי ישמעאל בן אלישע, <u>שלשה דברים סח לי סוריאל שר</u>

: <u>הפנים</u>

- 1. אל תטול חלוקך בשחרית מיד השמש ותלבש;
- 2. ואל תטול ידיך ממי שלא נטל ידיו;
- ואל תחזיר כוס אספרגוס אלא למי שנתנו לך, מפני שתכספית, ואמרי לה: אסתלגנית של מלאכי חבלה מצפין לו לאדם ואומרים: אימתי יבא אדם לידי אחד מדברים הללו וילכד.

אמר רבי יהושע בן לוי, <u>שלשה</u> <u>דברים סח לי מלאך המות</u> :

1. אל תטול חלוקך שחרית מיד השמש ותלבש;2. ואל תטול ידיך ממי

another road let him take it, and if there is a wall, let him stand behind it; and if he cannot do any of these things, let him turn his face away and say, And the Lord said unto Satan, The Lord rebuke thee, O Satan etc., until they have passed by.

שלא נטל ידיו;

ואל תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן בשעה שחוזרות מן המת, מפני שאני מרקד ובא לפניהן וחרבי בידי ויש לי רשות לחבל.

ואי פגע מאי תקנתיה? - לינשוף מדוכתיה ארבע אמות, אי איכא נהרא – ליעבריה ואי איכא דרכא אחרינא - ליזיל בה, ואי איכא גודא ליקו אחורא, ואי לא - גודא ליקו אחורא, ואי לא ליהדר אפיה ולימא +זכריה ג'+ ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך

B. Don't Know Aramaic

20. B. Shabbat 12b

Did not Rav Judah say, One should never petition for his needs in Aramaic; and R. Johanan said: When one petitions for his needs in Aramaic, the Ministering Angels do not heed him, for they do not understand Aramaic

20. תלמוד בבלי שבת יב :ב

וגוי עד דחלפי מיניה.

והאמר רב יהודה: לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי! ואמר רבי יוחנן: כל השואל צרכיו בלשון ארמי - אין מלאכי השרת נזקקין לו, <u>שאין מלאכי</u> השרת מכירין בלשון ארמי

C. The Righteous and Angels

21. B. Sanhedrin 92b-93a

R. Johanan said: The righteous are greater than the ministering angels, for it is said, He answered and said, Lo, I see four men loose, walking in the midst of the fire, and they have no hurt; and the form of the fourth is like the son of God.

.21 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צב:-צג.

אמר רבי יוחנן:<u>גדולים צדיקים יותר ממלאכי</u> <u>השרת,</u> שנאמר +דניאל ג׳+ ענה ואמר הא אנא חזי גברין ארבעה שרין מהלכין בגו נורא וחבל לא איתי בהון ורוה די רביעאה דמה לבר אלהין